

Geachte redactie,

Met belangstelling las ik het artikel "Waarom liefde zo belangrijk is" van Carolien Konijn in *Deviant* 65, een recensie van het gelijknamige boek van psychotherapeut Sue Gerhardt. Gerhardt wijst er in haar boek op dat er overtuigend wetenschappelijk bewijs bestaat dat liefde en een veilige hechting gedurende de eerste twee levensjaren van beslissende invloed zijn voor de emotionele en persoonlijkheidsontwikkeling van een mens. Wanneer een veilige hechting tijdens deze jaren te wensen overlaat of ontbreekt, dan ondervindt de hersenontwikkeling (vooral die van de pre- en orbitofrontale cortex, verantwoordelijk voor de sociale en empathische vermogens en de regulering van onze emoties) schade, of kan deze zelfs stagneren.

Ik ben het helemaal met Konijn eens dat Gerhardts boek basisliteratuur zou moeten zijn voor beginnende hulpverleners en verplichte kost voor beleidsfunctionarissen die de Centra voor Jeugd en Gezin vormgeven. Maar Gerhardts conclusie gaat nog verder: zij wijst op de risico's die zijn verbonden aan fulltime kinderopvang van jonge kinderen. In een artikel in *The Guardian* zegt Gerhardt dat de laatste jaren uit verschillend internationaal onderzoek is gebleken dat een kind gedurende de eerste twee levensjaren niet meer dan ongeveer 10 uur per week kinderopvang verdraagt, zonder dat dit schade oplevert voor de emotionele ontwikkeling. Gerhardt pleit er dan ook voor dat ouders met baby's en jonge kinderen veel beter ondersteund worden bij het zelf begeleiden van hun jonge kind, onder meer door een veel betere financiële compensatie, in plaats van het zeer jonge kind weg te brengen naar de kinderopvang. Gerhardts opvatting wordt ondersteund door recent Nederlands onderzoek: orthopedagoog Esther Albers toonde onlangs aan dat baby's veel meer stress hebben in de crèche dan thuis. Uit het onderzoek van Albers blijkt dat ook rustige kinderen verhoogde stresswaarden hebben. Het ene kind uit zijn gevoelens nu eenmaal anders dan het andere. Acht jaar geleden wees hoogleraar Ontwikkelingspsychologie Marjan Riksen Walraven ook al op de kwetsbaarheid van het babybrein. In haar emotionele betoog "Sluit de babyopvang" stelt psycholoog Marilise Eerkens in de *Volkrant* van 3 juni van dit jaar: "Hoe lang moet het nog duren voor we maatregelen gaan nemen? De economie moet draaien, maar ten koste van wat?"

In een tijdperk waarin economische belangen de boventoon voeren, en vrouwen worden aangemoedigd om carrière te maken, is het blijkbaar geen welkome boodschap, kleine kinderen thuis te houden. Het huidige kabinet lijkt volstrekt ongevoelig als het gaat om de noden van het kleine kind en weigert de belangen van de baby centraal te stellen; de overheid stimuleert vrouwen snel weer aan het werk te gaan. Moeten vrouwen dan weer terug achter het aanrecht en fulltime de kinderen verzorgen? Niet noodzakelijkerwijs. Terecht wijst Gerhardt erop dat kinderen ook niet zijn gebaat bij depressieve moeders die zich niet kunnen ontplooiën. Maar de inzichten op het gebied van veilige hechting en persoonlijkheidsontwikkeling van jonge kinderen zouden ons wel moeten aanzetten tot het nadenken over en het vinden van flexibele oplossingen. Te denken valt aan een langer betaald ouderschapsverlof, zoals de ruimhartige twee jaar in alle Scandinavische landen, meer aandacht voor het voorkomen van eenzaamheid bij alleenstaande ouders en veel meer psychologische en praktische hulp aan ouders die moeite hebben met de opvoeding.

We kunnen het ons echter in geen geval veroorloven om baby's en peuters niet precies dat te geven wat zij nodig hebben: liefde en veilige hechting gedurende de eerste twee tot drie jaar. Het wordt tijd dat de samenleving gaat inzien dat het op de eerste plaats zetten van de behoeften van baby's, in plaats van de belangen van ouders, het bedrijfsleven of van de overheid, een morele plicht is, en een investering die zich in de toekomst dubbel en dwars terugbetaalt: De baby's van vandaag zijn de volwassenen van morgen. De enorme mentaliteits-, gedrags- en cultuurverandering die nodig is, in de gehele Westerse wereld, zal zich uiteindelijk vertalen in minder kinderen met gedragsproblemen, minder (geestelijke) gezondheidszorgconsumptie, meer sociale en stabiele volwassenen: kortom, een leefbaarder samenleving.

Jeroen Willems.